

TOMÁŠ DANIELIS A MAREK GODOVIČ: CUSTOM VIEW

*„It should have been all different,” – hovorí Tomáš Danielis v úvode diela, v ktorom sa zamýšľa nad zmyslom svojho pôsobenia v tanci aj nad vlastným životom. Hodinovú performanciu vytvoril na princípe striedania monológov a sól, s veľkou plochou pre tanec. V textoch aj choreografii rekapituluje svoju dvadsaťšesťročnú kariéru, ktorá sa začala hosťovaním v Opere v Banskej Bystrici v predstavení Zuzany Hájkovej *O strome vo mne* a pokračovala v súboroch a divadlách v mnohých krajinách Európy, so zastávkami na Slovensku. Ako choreograf sa uviedol úspešným debutom *Dnes som ťa skoro stretol* na festivale v Jaroslavli. Danielisove aktuálne dielo zároveň pomenúva mnohé javy slovenskej scény súčasného tanca, otvára tému postavenia tanca v spoločnosti, neadekvátnych podmienok pre tvorbu, absencie priestoru, ktorý by umožňoval vytvárať produkcie na európskej úrovni.*

Premiéra sa odohrávala v priestore Moyzesovej siene, ktorá poskytuje veľkorysú plochu na tancovanie. Sála, ktorá je pre svoju akustiku ideálna na koncerty, nemá technické parametre, potrebné k vytvoreniu adekvátneho svetelného dizajnu, čo však tvorivému tímu neprekážalo. Využili v tomto koncertnom priestore minimalistické svietenie prostredníctvom fotografických softboxov (podľa slov Danielisa ako súčasť konceptuálneho prístupu k svetelnému dizajnu), vďaka čomu môže byť dielo vnímané aj ako site specific projekt. Danielis si zámerne vybral celkom iný priestor ako tie, kde sa uvádzajú tanečné produkcie. Akoby chcel poukázať na to, že v Bratislave nie je scéna pre súčasný tanec s väčším javiskom. Štýl interiéru s osobitným charakterom art déco bol vďaka geometrickým líniam viedenskej secesie v súlade s výtvarným konceptom jednoduchej minimalistickej scény. Dominoval na nej písací stôl, miesto pre dramaturga Mareka Godoviča, ktorý bol zároveň asistentom performeru. Mikrofón vpredu na kraji javiska zadefinoval miesto na monológy. Danielis k nemu prichádzal po každej tanečnej sekvencii, aby po vydýchaní opäť pokračoval

v rozprávaní. Menil polohy z vážnejších na humornejšie, chvíľami mal jeho prejav charakter stand-up výstupu. Malé „kukátkové“ javisko, ktoré bolo vidieť v pozadí s výtvarnou noblesou viedenskej secesie, malo v tomto „príbehu“ svoju symboliku – Danielis azda najväčšmi zo všetkých predstaviteľov domácej súčasnej scény pracoval v kamenných divadlách, okrem SND hosťoval ako pedagóg a choreograf v Národnom divadle de Chaillot v Paríži, v Balet Moskva, bol sólistom v Chorvátskom národnom balet v Rijeke či v Ballet Graz.

Custom View je akýmsi voľným pokračovaním Danielisovho diela *21&counting*. Po siedmich rokoch teda pokračuje v pátraní po spomienkach, tentoraz dáva väčší priestor pohybu ako nástroju na pretlmočenie tém o vnímaní tanca v rôznych kontextoch, jeho eufemických útekoch od reality, nedôvere v tradičné hodnoty, traumách z mladosti, ktoré ho podľa jeho slov poznamenali na celý život. Zároveň pohyb ilustruje spôsob jeho tancovania a prístupu k choreografii v rôznych etapách jeho kariéry. Od jej začiatkov sa vyznačoval jeho prejav technickou precíznosťou interpretácie, pohybovou expresivitou, využívaním prvkov v rámci rôznych techník – prvky klasického tanca, súčasného tanca, street dance, folklóru, fyzického divadla, show dance, pantomímy, civilného pohybu atď. V choreografii využíva Danielis spomínanú rôznorodosť v pohybe, ktorú majstrovsky zúročuje v improvizovaných obrazoch s charizmou zrelého performerera, ktorý si ponechal istú dávku cynizmu aj zmysel pre humor.

Partnerom je performerovi na javisku v niekoľkých obrazoch dramaturg a spoluautor textov Marek Godovič, ktorý počas predstavenia sedí za písacím stolom a píše texty, ktoré sa premietajú na LCD monitory počas toho, ako Danielis tancuje. Občas dramaturg vchádza do priestoru a premiestňuje svetlá, a tým pádom mení atmosféru, určuje upriamenie pozornosti diváka, v jednom obraze osvetľuje Danielisa fotografickým bleskom. Jeho prejav na javisku je civilný a uvoľnený, vnášajúci do predstavenia skutočný život, pokoj.

„Dlho som hľadal, čo je absolútne základný pohyb. Fascinovala ma táto otázka, keďže na ňu už bolo odpovedané rôznymi spôsobmi. A našiel som vlnenie – kompenzáciu. Zdá sa, že je to kód pre pohyb všetkých stavovcov. Logika spočíva

v tom, že všetky kĺby sú zaoblené, takže ich pohyby tvoria akési rotácie v sekvenciách. Telo potrebuje vyvážiť hmotnosť, a tak vytvára protipohyb. Z toho vyplýva vlnenie," vysvetľuje svoje myslenie v tanci Danielis. Jeho tanečná kariéra bola od začiatku spojením profesií tanečníka, pedagóga a choreografa, ktorý takmer každý rok uviedol nový autorský projekt, kde väčšinou sám tancoval. *Custom View* je návratom k živelnému tancu, zážitkom z pohybu, vzácnej esencie, ktorá sa vytráca počas kariéry a nahrádza ju rutina. Opäť mať zážitok z objavovania materiálu, skúšania hraníc tela, priznania limitov tela, najmä v záverečnom obraze. Ten tvorí reminiscencia na choreografiu Freya Fausta *Loose Leaf*, ktorú Danielis tancoval na začiatku svojej kariéry. Dnes toto magické sólo, ktoré Frey Faust pred rokmi vytvoril ako obraz padajúceho lístia, dokáže vnímať kritickejšie, vidí jeho naivitu a klasický koncept, zároveň si ešte vždy uvedomuje jeho krásu. V závere sóla, v ktorom sa po rokoch opäť akoby pokúša zachytiť pád, priznáva únavu, zjemňuje intenzitu a dynamiku.

Custom View je podľa slov choreografa pilotným projektom zoskupenia Radical Empathy, ktoré sa utvorilo počas pandémie COVID-19 a jeho zámerom je skúmať témy empatie a ľudskosti na pozadí umenia či sociológie. Východiskom pri tvorbe *Custom View* je hľadanie ľudskosti, zraniteľnosti, a zároveň sily. Zraniteľnosť tanečníka a choreografa Danielisa vnímame najsilnejšie, keď sa priznáva k svojim omylom, vracia sa k tienistým obdobiam svojho života týkajúcich sa manipulácie a psychického týrania zo strany pedagóga počas štúdia, k neschopnosti uživiť sa celé tie roky tancom napriek nespochybniteľnej kvalite a úspechom na zahraničnej i domácej scéne. Je tu prítomná aj rozpoltenosť medzi tanečníkom a choreografom, neistota, pochybnosti o svojej profesii.

Najsilnejšou ideou vinúcou sa celým dielom však pre mňa bola otázka postavenia tanca v našej spoločnosti, ktorú Danielis zdefinoval slovami: „My, tanečníci, sa správame, akoby bol tanec pre spoločnosť naozaj dôležitý. Nezdá sa však, že by to skutočne bolo v súlade s realitou. Niekedy je pre mňa ťažké prijať to, že som dvadsaťšesť rokov svojho života venoval niečomu, čo by mohlo byť nedôležité.“ Svojou úprimnosťou divákov odzbrojuje. V jednom z monológov sa

priznáva k umeniu sťažovať sa, ktoré podľa jeho slov „vycibril do absolútnej dokonalosti“. Danielis bol odjakživa rebelom, ktorý túžil plávať proti prúdu, za čo si vyslúžil prívlastok „enfant terrible slovenského súčasného tanca“. Dnes má jeho rebélia vážnejší podtón, keď hovorí o tom, ako sme sa v 21. storočí ešte vždy nevyrovnali s mizogýniou, homofóbiou a rasizmom.

Tomáš Danielis je súčasťou výnimočnej generácie tanečníkov, z ktorej takmer všetci odišli do zahraničia, aby tam v lepších podmienkach tvorili a žali úspechy. Danielisove najnovšie dielo môže byť odpoveďou aj na túto – pre Slovensko „stratenú“ – generáciu tanečníkov. Niektoré jeho vyhlásenia sa môžu zdať nadnesené a občas rozporuplné, najviac pravdivé však možno nájsť v závere: „Akokoľvek, stále tancujem. Myslím, že to mám naozaj veľmi rád.“

Autorka analýzy: Eva Gajdošová